

Nr 323.

Godkänd av första kammaren den 2 juni 1939.

Godkänd av andra kammaren den 2 juni 1939.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till inrättande av pensionärshem jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 191.)

TILL KONUNGEN.

I anslutning till den i årets statsverksproposition under femte huvudtiteln, punkt 25, gjorda framställningen har Kungl. Maj:t i propositionen nr 177, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 3 mars 1939, föreslagit riksdagen att dels godkänna de grunder för bidrag av statsmedel för beredande av bostäder åt åldringar och invalider i pensionärshem, som av föredragande departementschefen förordats, dels ock för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln till Bidrag till inrättande av pensionärshem anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till behandling förehåft motionerna I: 255 samt II: 375, 385 och 386.

I de likalydande motionerna I: 255 och II: 386 har yrkats, att riksdagen ville uttala sig för dels att i statsbidragskungörelsen intages ett stadgande av innebörd, att pensionärshemmen böra huvudsakligen avses för åldringar, som hava egen, ehuru knapp inkomst och kunna antagas icke behöva någon särskild omvårdnad från samhällets sida, sedan möjlighet beretts dem att erhålla en försvarlig bostad till ringa kostnad, dels ock att statsbidrag må kunna beviljas för pensionärshem, vilkas inrättande påbörjats före den 1 juli 1938, under förutsättning att hemmen tagits i bruk för sitt ändamål tidigast nämnda dag.

Vidare har i motionen II: 375 yrkats, att riksdagen måtte uttala, att hinder icke föreligger för beviljande av statsbidrag till partiell ombyggnad av ålderdomshem på sådant sätt, att del av detsamma inrättas till pensionärshem.

I motionen II: 385 har slutligen yrkats, att riksdagen måtte besluta sådan förändring i Kungl. Maj:ts proposition, att statsbidrag till inrättande av pensionärshem i fråga om kommuner med ett nettomedelskattetryck intill 12 kronor skall bestämmas i enlighet med 1938 års pensionärbostadssakunni- gas förslag i denna del.

I likhet med departementschefen finner riksdagen ådagalagt, att behov föreligger av kompletterande åtgärder från samhällets sida i syfte att bereda bättre och billigare bostäder åt sådana åldringar och invalider, för vilka ett vårdbehov som regel icke föreligger, men vilka hava för knapp inkomst för att av egna medel förskaffa sig nöjaktig bostad. De av departementschefen för denna hjälpverksamhet uppdragna riktlinjerna synas riksdagen jämväl i det stora hela väl avvägda, om ock beträffande dessas närmare utformande jämkningar i vissa hänseenden kunna befinnas påkallade. Riksdagen har alltså i princip godtagit Kungl. Maj:ts förslag, innebärande att under statens medverkan och kontroll skall anordnas en försöksverksamhet å förevarande område i huvudsaklig överensstämmelse med nyssnämnda riktlinjer.

Beträffande statsbidragsgrundernas utformning hava, såsom departementschefen erinrat, från åtskilliga håll invändningar framställt mot den av de för frågans närmare utredning verksamma sakkunniga föreslagna bidragsskalan under framhållande, att densamma icke vore ägnad att i önskvärd grad stimulera till anordnande av pensionärshem. I anslutning härtill har departementschefen förordat vissa modifikationer i de sakkunnigas förslag, avseende bland annat en höjning av lägsta bidragsprocenten från 10 till 15 %, att utgå till kommuner, där nettomedelskattetrycket understiger 10 kronor. Gentemot denna höjning har i motionen II: 385 gjorts gällande, att den skulle gynna kommuner med lågt skattetryck, vilka kunde antagas vara i stånd att med lägre statsbidrag vidtaga erforderliga åtgärder för inrättande av pensionärshem. I motionen har därför yrkats återgång till de sakkunnigas förslag i förevarande hänseende. Riksdagen finner för sin del de i motionen anförda synpunkterna beaktansvärda. Riksdagen vill emellertid samtidigt erinra om, att bland de kommuner, där skattetrycket är lågt, även ingå åtskilliga, som icke äro i stånd att med sakkunnigförslagets statsbidrag åstadkomma en byggnadsverksamhet för det ändamål, varom här är fråga. Det torde tillika böra uppmärksammas, att den av Kungl. Maj:t föreslagna bidragsskalan icke avsetts att vara absolut bindande, utan att, där särskilda omständigheter därtill föranleda, andra bidragsbelopp kunna komma i fråga. Vid sådant förhållande och då riksdagen utgår från att vid tillämpningen av blivande bestämmelser i ämnet hänsyn jämväl tages till storleken av vederbörande kommuners skatteunderlag, har riksdagen icke ansett skäl föreligga att frångå Kungl. Maj:ts förslag i nu berörda hänseende.

Såsom i motionen II: 375 påpekats, kunna inom vissa kommuner möjligheter erbjuda sig att för ifrågavarande ändamål helt eller delvis taga i anspråk ett tidigare uppfört åldersdomshem. I den mån ett dylikt åldersdomshem lämpar sig för och avses att i sin helhet användas till pensionärshem, finner riksdagen intet vara att erinra mot att statsbidrag utgår för de kostnader, som kunna vara förenade med åldersdomshemmets omändrande till pensionärshem. Däremot finner riksdagen det ägnat att ingiva betänkligheter att bereda möjlighet till statsbidrag i det fall, att endast en del av visst åldersdomshem omändras till pensionärshem, medan återstående del allt fortfarande användes för sitt ursprungliga ändamål. Riksdagen har därför

icke funnit förevarande motion vara förtjänt av beaktande i annan mån än vad som framgår av det nu anförda.

Vad härefter angår frågan om retroaktiva bidrag för redan uppförda hem, innebär Kungl. Maj:ts förslag, att statsbidrag skall efter prövning i varje särskilt fall kunna utgå till ekonomiskt svaga kommuner, som påbörjat byggnad av pensionärshem efter den 1 juli 1938. Härutinnan föreslås i motionerna I: 255 och II: 386 den jämkningen, att statsbidrag skall kunna beviljas även för pensionärshem, vilkas inrättande påbörjats före den 1 juli 1938 men vilka tagits i bruk för sitt ändamål tidigast nämnda dag. Då riksdagen finner vissa skäl tala för att statsbidrag må kunna utgå jämväl i sist avsedda fall, har riksdagen icke velat motsätta sig en jämkning av de föreslagna grunderna i sådant syfte. Riksdagen förutsätter dock, att samtliga ansökningar om retroaktiva bidrag prövas av Kungl. Maj:t från fall till fall och endast bifallas i den omfattning, som med hänsyn till vederbörande kommuners ekonomiska bärskraft och övriga omständigheter kan finnas skälig. I anledning av det i sistnämnda motioner framförda yrkandet om visst förtydligande i syfte att understryka, att pensionärshemmen huvudsakligen äro avsedda för åldringar, som icke äro att hänföra till det egentliga fattigvårdsklientelet, vill riksdagen slutligen framhålla, att riksdagen för sin del intet har att erinra mot ett dylikt förtydligande, därest ett sådant vid bestämmelsernas definitiva utformning befinnes påkallat.

Under åberopande av det sålunda anförda och då Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår icke föranleder någon erinran från riksdagens sida, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 255 och II: 386, *dels* godkänt de grunder för bidrag av statsmedel för beredande av bostäder åt åldringar och invalider i pensionärshem, som förordats i statsrådsprotokollet över socialärenden den 3 mars 1939, med iakttagande av de erinringar riksdagen ovan anför, *dels ock* för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Stockholm den 2 juni 1939.

Med undersätlig vördnad.
